

” Att öka fodermängden i landskapet är viktigt, och då är det inte bra om skogsägarna undviker att föryngra med tall!

UNGA TALLPLANTOR LEVER FARLIGT

Under det första året är tallplantor mycket sårbara för viltbete. Upp till hälften av dem dör redan vid måttlig betning. Det visar en studie där tallplantor klipptes för att simulera viltbetning.

– Om man vill skydda sitt tallbestånd måste insatserna sättas in redan vid planteringen, säger Märtha Wallgren, viltforskare vid Skogforsk.

Den högsta dödligheten (ca 90 procent) återfanns bland de tallar där klippningen startade första året och fortsatte i minst två år till.

– Det här innebär möjligen att rådjurens betning är ett större problem än man normalt räknar med, menar Märtha Wallgren. Det är en vanligare skadegörare än älgen när det gäller just de minsta tallplantorna. Och om rådjurens bete slår ut mycket småtallar, blir det dessutom färre tallar kvar i ungsko-gen. Då blir de tallarna mera utsatta för älgens bete.

Motståndskraftigare med tiden

Men efter det första känsliga året verkar tallen vara förhållandevis motståndskraftig, åtminstone mot sporadiskt viltbete. Plantor som endast klipptes en

gång under försöksperioden och med start det andra året eller senare överlevde betydligt bättre och tillväxten påverkades inte i någon större utsträckning. Om däremot toppskottet skadades ledde det som väntat till permanenta kvalitetsnedsättningar.

Första året avgörande

Ett effektivt skydd av tallplantorna under det första året efter plantering kan alltså vara avgörande, säger Märtha Wallgren:

– Ja, för att lyckas med föryngringen tjänar man på att hålla en tät föryngring – och då är självföryngring att föredra framför plantering, där så är möjligt. Man kan också prova viltavskräckande medel eller att hägna in planteringen. Hägn löser inga problem i större skala, eftersom risken är stor att betet bara intensifieras hos grannen istället. Av princip tycker jag att tall ska gå att föryngra utan hägn.

FARA ELLER IN FARA

KAN SKÖTSELN MINSKA SKADORNA?

Rädslan för viltskador gör att allt färre skogsägare vågar föryngra med tall. Men med rätt skötsel ökar sannolikheten för en lyckad tallföryngring. Det visar resultat från forskningsprojekt som Skogforsk drivit i samarbete med bland andra skogsbruket, Skogsstyrelsen, SLU och Svenska Jägarförbundet.

GEN

Täta tallföryngringar minskar risken för skador.

MÅNGA STAMMAR MINSKAR ÄLGENS PÅVERKAN

Man kan troligen minska älgskadorna i tallskog genom att hålla en hög stamtäthet, undvika överskuggande löv och hugga bort skadade träd där det är möjligt – men först vid slutröjningen.

Även i områden med generellt lågt älgbete finns det markägare som drabbas mycket hårt av skador och efterföljande ekonomiska förluster. Och skadenivåerna i tallungskogarna kan variera mycket mellan närliggande bestånd och olika områden i landskapet.

– En bra taktik är då att hålla en hög stamtäthet av tall, tipsar Märtha Wallgren. Det ger generellt en lägre andel skadade huvudstammar av tall, troligen eftersom mängden tillgänglig bete ökar. Men det gäller att hålla efter björken! Den växer snabbt och håller tillbaka tallarna. Det innebär att tallarna finns inom älgens beteshöjd en längre tid. Då koncentreras skadorna, eftersom älgarna ofta återkommer till samma platser och träd för att beta år efter år.

Røj smartare

– Røjningen bör man göra sent och när man röjer ska man spara alternativt foder, som rönn, asp, sälk och ek samt redan betade

tallar. Man kan också tillämpa midje- eller brunnsrøjning omkring produktionsstammar, säger Märtha Wallgren.

– I bästa fall är de skadade träden någorlunda jämnt spridda i beståndet, och då kan man ta bort många av dem i en sen røjning, där träden passerat beteshöjd. Och även om betet ofta är koncentrerat i beståndet, så kan vi konstatera att en tall bredvid en skadad tall visserligen ganska ofta är betad den också. Men det tredje trädet ”i raden” är ofta oskadat. Så det öppnar ändå upp för en sanering i slutrøjning.

Slutsatserna är alltså att man kan minska de slutliga nivåerna av älgskadorna i det betade tallbeståndet:

– Fast det är troligen viktigare att ha ett vidare perspektiv på både älgförvaltning och skogsbruk, poängterar Märtha Wallgren. Att öka fodermängden i landskapet är viktigt, och då är det inte bra om skogsägarna undviker att föryngra med tall!